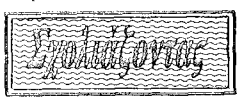

27/8/86

Κάποτε πρέπει να αρχίσουν

Πέρασαν αρκετές εβδομάδες και δεν βελλώσαμε να σχολιάσουμε τα του ΚΘΒΕ. Οστόσο, κάποτε και η υπομονή εξαντλείται. Είναι σαφές ότι τον τελευταίο καιρό η δευτερεύουσα κρατική σκηνή μας πάσχει ανεπαρκώς, καλοκαιρικά υπνηλίας, μια και η καλλιτεχνική της επιτροπή έχει να συνεδριάσει κάπου δυο μήνες. Αποτέλεσμα, βέβαια, αυτού είναι να μην έχει γίνει ρεπεριτόριο και να μην έχουν κλεισθεί συνεργασίες, δηλαδή να μην έχει αρχίσει καμιά προετοιμασία. Βέβαια, όλα αποδίδονται στην απουσία διευθυντή, Ο.Κ. Βολανγκ, που διορίστηκε μετά από αρκετές παλινωδίες και καθυστερήσεις, πήρε άδεια «άνευ άποδόντων». Τό θέμα είναι ποιος του την έδωσε και γιατί. Δεν καταλαβαίνω το υπουργείο και οι διακοινότητες το θέατρο ότι το ΚΘΒΕ έχει ζωτική ανάγκη της παρουσίας και της σκληρής δουλειάς του διευθυντή για να κερδηθεί ο χαμένος χρόνος. Κι έπειτα, πόσο κρατάει αυτός ο μήνας της άδειας; Κρατάς να έλθει ο διευθυντής να να ανακοινηθεί. Γιατί, το ξαναείπαμε, όλες αυτές οι καθυστερήσεις θα δημιουργήσουν μεθυσμό ανάγκης υπεργραμίων και άλλα πρόσθετα έξοδα, που θα έχουν, φυσικά, από τη ράχη των φορολογουμένων. Είναι οιονούρο, πως ο νέος διευθυντής κάνει κάποιες ένοπλες, στην Αθήνα, αλλά αυτό δεν φτάνει. Χρειάζεται να εργάζονται όλα τα διοικητικά όργανα του θεάτρου, να παρουν απόφασεις, να υπογράφουν συμβόλαια, να έλναιθεν εργασίες σκηνηκων, κοστούμιων κλπ. Και δεν θα λυθούν, βέβαια, όλα τα πρόβληματα του ΚΘΒΕ αν μόνο καθιερώνει έναλασσόμενο δραματόλγιο η όχι.

Κι ακόμη, διαβάζουμε στις εφημερίδες διάφορα χαριτωμένα, που δεν τα βλέπουμε να να συμπεριφέρονται. Παράδειγμα, ο κ. Βολανγκος δεν θα σκηνοθετεί στο ΚΘΒΕ, αλλά στην Αθήνα, τον «Εμμορη της Βενετίας», με διάσημους ηθοποιούς. Τι σημαίνει αυτό; Έναν Βολανγκ η έναν Ευγγένηλαίον των παριενών για διευθυντή στο θέατρο επιδείνωση είναι καλός σκηνοθέτης και περιμένει να σου κάνει ένα δυο παραστάσεις τον χρόνο, που θα δώσεις λάμψη στον θεατρικό οργανισμό. Αλλά... Νομίζουμε ότι το πρέπει να υπάρχει, επιτέλους, μια ανακοίνωση του ΚΘΒΕ που να καθορίζεται, με άληφια διαοισία, ούτος τους φούδους, να διαφεύγει τα στοιχεία, και, προπαντός, να δίνει το σύνθημα για πυρετώδη εργασία. Αρκετά τράβηξε αυτό το θέατρο τα τελευταία τρία - τέσσερα χρόνια. Ας δει «καλύτερες μέρες», αν είναι δυνατόν.

Η τηλεδραση των Ηστών

Όλο και χειρότερα γίνονται τα προγράμματα της τηλεδρασης φθάνει, έλλειψη φαντασίας, επαναλήψεις, άσηπτα προγράμματα (άκομη και τα ξένα) συνθέτουν μια έκδοα άπισθα βολή. Κάποτε οι ξένες ταινίες ήταν μια δαση, τώρα και ο αυτόν τον τομέα, έκτος από εξαρτήσεις, τα πρόγραμμα δεν πννε καθόλου καλά. Διαρκώς διαδίδονται για θαυμάσια προγράμματα που «απαιτούνται» να τον χαμάνω. Τώρα τι γίνεται; Έχουμε τηλεδραση διεθνών διακοινών, Κι ακόμη, τότε θα αποφορσούν οι λαμπροί κύρια του λεκανοπέδιου Αττικής να στήσουν κι εδώ, στην θώρα Ελλάδα, έναν συμβόλ τηλεδρασης, θά έλναι, απόρροια της έλλειψης του και γίνονται όλο και πιο απαράδεκτοι καθώς οι «ανάπτυκτοι» πιο

Κυνηγώντας λύσεις σ' εαίνίγματα Τό αστυνομικό μυθιστόρημα και οι βασικές γραμμές του

Οι ντέτεκτιβς όπως διαμορφώθηκαν στα αμερικανικά και εϋρωπαϊκά έργα

Μία νέα έξαρση παρουσιάζουν οι εκδόσεις αστυνομικών μυθιστορημάτων σ' όλο τον κόσμο και στην Ελλάδα. Ειδικά τα τελευταία τρία χρόνια παρατηρεί κανείς μια άθροα έκδοση βιβλίων μυστηρίου και περιπετειών: από το Σέρλοκ Χόλμς μέχρι τις περιπέτειες του Τσάντλερ και του Χάρμετ.

Και αν σκεφτεί κανείς σ' ίσως εκατομμύρια αντίτυπων κυκλοφορούν σ' όλο τον κόσμο τα βιβλία αυτά των αστυνομικών υποθέσεων, της κατασκοπείας κλπ., καταλαβαίνει ότι πρόκειται για μια πραγματικότητα που απαιτεί μελέτη. Ενα από τα βασικά ερωτήματα είναι: τα βιβλία αυτά αποτελούν ένα είδος παραλογιστικής ή μπορούν να ένταχθούν στην ίδια τη λογοτεχνία; Είναι γνωστό πως παλιότερα αυτά τα μυθιστορήματα δημοσιεύονταν σ' περιοδικά λαϊκής κατανάλωσης και πολλά μεταφέρονταν στην οθόνη. Σήμερα πολλά από εκείνα τα μυθιστορήματα αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα, έρευνώνται, για ν' αποδειχτεί πόσο αποδίδουν μια εποχή ή ποιο μήνυμα μπορεί να κρύβουν.

Φυσικά, όλοι οι συγγραφείς δεν είναι ίσως άξιες, τα ίδια και τα βιβλία τους. Τό θέμα είναι μεγάλο και πλατύ και σ' ένα άρθρο εφημερίδας μόνο να θέσει ερωτήματα, μπορεί κανείς και λιγότερο να πάρει απαντήσεις. Είναι γνωστό, πως αρκετές προδιαγραφές άρεσκονταν στο διάβασμα των αστυνομικών περιπετειών, όπως είναι γνωστό ότι και κάποιοι συγγραφείς λογοτεχνικών βιβλίων θέλησαν να δώσουν ένα μυθιστόρημα αστυνομικής ύφης.

Από την αρχαιότητα

Η περιπέτεια, ο φόνος, το αίνιγμα που δημιουργεί ή ανακάλυψη του δράστη, είναι στοιχεία παλιά, που τα βρίσκει κανείς και στη μυθολογία ακόμη. Ο λαβύρινθος, οι άβυσσος του Ηρακλή, η προσπαθήσα του Θησέα, τα τεξίδια του Οδυσσέα, οι φόνος της Μήδειας είναι μερικά μόνο από τα παραδείγματα που αναφέρονται αυθόρμητα. Και, φυσικά, το στοιχείο της αναζήτησης του δολοφόνου στον «Οιδίποδα τύραννο» του Σοφοκλή, αποτελεί μια αστυνομική ιστορία από τις πιο συναρπαστικές. Ο Οιδί-

γοντας έπιτυχίας ενός συγγραφέα αστυνομικών έργων, ή καθιέρωση ενός τύπου, ενός ντετέκτιβ.

Αν βελήσει να δει κανείς την εξέλιξη του αστυνομικού μυθιστορηματος, θα πρέπει να μείνει πολύ στις Ηνωμένες Πολιτείες. Από τα πιο σημαντικά όνματα είναι ο Ντάσιελ Χάμμετ και ο Ρέιμοντ Τσάντλερ. Ο πρώτος εισάγει έναν καινούριο

Ο Ντάσιελ Χάμμετ και ο Ρέιμοντ Τσάντλερ, οι δύο βασικοί δημιουργοί του αστυνομικού μυθιστορηματος.

Η εξέλιξη
Θά αξίζει να δει κανείς την εξέλιξη του αστυνομικού μυθιστορηματος, που έφτασε σ' ένα πολύ ψηλό σημείο μετά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Όπως και στην περίπτωση του Κόναν Ντόυλ, που δημιούργησε έναν τυποποιημένο, θά λέγαμε, ήρωα, το Σέρλοκ Χόλμς, άρεσκει στην

άργότερα σημαντική δόση οξείας εξέλιξη που ήλθε με τα χρόνια, οι παγκόσμιοι πόλεμοι, το κινηματογραφικό θέαμα και πρόσφατα η τηλεδραση, δημιουργήσαν άλλες νοοτροπίες, άλλα γούστα και άλλες απαιτήσεις.

Ετσι έχουμε διάφορες εξελίξεις ανάμεσα στις αστυνομικές σ' αυτές είναι ότι δεν υπάρχει πια μόνο

νους συγγραφείς αστυνομικών βιβλίων, ο Σιμενόν, ο δημιουργός του Μαιγκρέ, έχει στο ένεργητικό του και πολλά άλλα βιβλία.

Κι όταν τον ρώτησαν ποιους συγγραφείς θαυμάζει, άνέφερε πρώτους τον Γκόνγκολ και τον Ντοστογιέφσκι. Σ' ένα συνέντευξη που είχε δώσει πριν χρόνια, ο Σιμενόν είχε δώσει μερικές απαντήσεις πού διαφωτίουν ορισμένα πράγματα γύρω από το αστυνομικό βιβλίο.

«Ποιά θά λέγατε ότι είναι η βασική διαφορά, τον ρώτησαν, ανάμεσα στις αστυνομικές σ' ιστορίες και στα πιο σοβαρά σ' αστυνομικά βιβλία».

«Ακριβώς η ίδια διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον πίνακα ενός ζωγράφου και στο ακίτσο που θα κάνει για δική του ευχαρίστηση ή για του φίλους του ή για να μελετήσει κάτι».

«Στο Μαιγκρέ έβλεπε τα χαρακτηριστικά μόνο από την άποψη του ντετέκτιβ».

«Ναι. Ο Μαιγκρέ δεν μπορεί να πάει στο βάθος ενός χαρακτήρα. Βλέπει, έξηγει, καταλαβαίνει, αλλά δεν δίνει στο χαρακτήρα το βάρος του χαρακτήρα που θα είχε σ' ένα από τα άλλα του μυθιστοτήματα».

«Ακόμη κάτι: η κριτική σ' όλο τον τρόπο που γράφεται».

«Ποτέ, για τα γραπτά μου έχω πολλή θέληση και προχωρώ με το δικό μου τρόπο. Παραδείγματος χάρι, εδώ και είκοσι χρόνια οι κριτικοί επαναλαμβάνουν το ίδιο πράγμα: «Είναι κοινό να μας δώσει ο Σιμενόν ένα μεγάλο μυθιστόρημα, ένα μυθιστόρημα που είκοσι ή τριάντα πρόσωπα, δεν καταλαβαίνουν ότι δεν θα γράφω πια ένα μεγάλο μυθιστόρημα. Τό μεγάλο μου μυθιστόρημα είναι το μικρό μου μυθιστορήματα».

Θάβλει λοιπόν κανείς πως άντιμετώπιζε ένας συγγραφέας αστυνομικών μυθιστορημάτων το έργο του και την αεία του. Θά ήταν ενδιαφέρον να άκουσε κανείς ανάλογες έξιμολογήσεις του Τσάντλερ, του Χάμ-

Μία σκηνή από την παράσταση του «Μανδραγόρας» στο Θέατρο Κρήνο

Θεατρικές παραστάσεις

Μακιαβέλι, «Μανδραγόρας», από το συγκρότημα «Παράγκα»

Απ' όλες τις κωμωδίες, που έγραψε ο Μακιαβέλι, ο συγγραφέας του περίφημου «Πρίγκιπα», δεν είναι τυχαία πως κρατήθηκε στο διεθνές ρεπεριτόριο ο «Μανδραγόρας» του. Είναι μια κολοραμμένη ατύρα ήθων, καταστάσεων και προσώπων της εποχής του, στην Φλωρεντία, όπου με όλο την έντρηκα, ο συγγραφέας θά έπικρινε την θλακία των άστων, αλλά και την υποκρισία τους, την προσαρμογή των ανθρώπων της εκκλησίας στο κλίμα του «δοσού και λαβείν», την γυνακεία πονηρία, την έπικρατηση των σχεδίων των δολοφόνων. Ο Λυκούριος, τό πρόσωπο - κλειδί του έργου, κινεί όλον αυτόν τον κόσμο σ' ένα «συμμορία ήθων» εκμεταλλευόμενος τον έρωτα του νεαρού Καλιμαχού, τον καημό του γερο-Νικία να άποκτήσει διάδοχο, την φιλοχρηματία του έκιτροσώπου της εκκλησίας. Και θά τους «βοηθήσει» να παίξουν τό σατανικό παιχνίδι του, έπινώντας κόλπα, πού δεν είναι τίποτε άλλο από εκμετάλλευση των δυνάμεών τους. Ο Μακιαβέλι θά δείξει με την κωμωδία του πως κανείς, ή κανείς, δεν θά άρνηθεί να κυλήσει στο παιχνίδι της διαφθοράς ή της παρανομίας - ούτε καν ή ένάρετη λουκρητία, ή αύζυγος του Νικία, που θά στηριχτεί στις προτιρήσεις του αυτίου, στην βοήθεια του παπά, στις συμβουλές της μνάς της. Ο κόσμος πού μιν δείχνει ο Μακιαβέλι, πέρα από τό να δείχνει ότι είναι ο κόσμος μιας τυπικής κωμωδίας του καιρού του, με άρεντάδες και δούλους, με έρρατες και άομρφες κυρίες, είναι ένας κόσμος μούρος, μια μικρή κοινωνία, όπου δεν υπάρχει ούτε ένα πρόσωπο πού να ξεχωρίζει, να φωτίζει αιδόδοξα τό παρόν και τό μέλλον.

Η παράσταση, πού έτοιμάσε με τον θίασο «Παράγκα», ένισχυμένον, ό Τάκης Καλφόπουλος, με όλο πού άρρησε αυτό άειράδης τό πνεύμα, της «μυθορ» κωμωδίας, νά γίνε άντλητικό πού πολύ από τον πληθωρομένο θεατή, άγοντας περισσότερη έμφωση στη διακωμώδηση προσώπων και καταστάσεων, ήταν καλοστημένη, με σωστό ρυθμό, άρετική φαντασία, καλή κίνηση, έξοικονόρησε διάδοκα τον ρόλο του, θά άρως, βέβαια, του έργου πέφτει στους άντρες, όπου ο Καλφόπουλος φρόντισε να έχει μερικούς ήθοποιους (περιλαμβανομένου και του έαυτού του), πού τον βοήθησαν να εξέλιξη την πόρσταση θετικά και να κερδίσει τον θεατή.

Από τους ήθοποιους, όπως ήταν φυσικό, ξεχώριζαν οι επαγγελματίες (κι αυτό πρέπει να τό προσέξουν οι άργοντες των «Γιορτών άνοιχτού θεάτρου» και οι υπεύθυνοι των συγκροτημάτων), με πρώτον και καλύτερο τον Διονύσιο Καλό, πού έδωσε τον έρεά με πληθωρικότητα, ζωντανία και αλήθεια. Ο ίδιος ό Τάκης Καλφόπουλος, σαν Λυκούριος, έδωσε μια βελούδινα σωστή στον ρόλο του, είχε καλή κίνηση, αλλά σ' μερικά σημεία δεν πρόσεξε την άσβρωση του. Πολύ

